

Nr. 10
(1176)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. kovo 11 d. *

Sveikiname Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga

Minime 26-iasias Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo metines. Siekdami Laisvės nuėjome ilgą ir sunkų kelią, bet niekada nepraradome Vilties, kad Lietuva bus laisva ir nepriklausoma.

Didžiuokimės šia diena ir atkakliai kurkime geresnę, teisingesnę, modernią Lietuvą. Tegul Kovo 11-oji visada būna džiugi šventė kiekvieno širdyje.

Linkime sveikatos ir ištvermės, vienybės ir kūrybiškumo.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija

Mielieji,

Kovo 11-oji mūsų valstybei – istorinis žingsnis, kurį žengėme susitelkę, vieningi, kupini ryžto atkurti nepriklausomą Lietuvą.

Sveikinu visus, prisidėjusius prie šio kilnaus tikslo, ir nuoširdžiai dėkoju Nepriklausomybės Akto signatarams, savo parašais įtvirtinusiem tautos laisvę sieki.

Laisvė neatsiejama nuo atsakomybės – kasdien stengtis kurti sėkmingą, klesintinčią valstybę, kurioje gerbiamas jaunas ir garbas amžiaus žmogus, kurioje turi ateiti visi, norintys gyventi išsilavinusioje, modernioje Lietuvoje.

Sveikinu Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga!

Gabrielius Landsbergis,
TS-LKD pirmininkas

Kovo 11-oji – diena, kuri pasuko Lietuvos gyvenimą kita linkme, kuri lėmė 21 amžiaus Lietuvos gimimą, atvėrė kelią į Europos Sąjungą, NATO. Diena, kurios nesulaukė dešimtys tūkstančių partizanų, Laisvės kovotojų, Sibiro tremtiniių. Jiems visada nulenksime galvas, jų auką prisiminsime ir pagerbsime.

Nuoširdžiai sveikinu visus, kurie švenčiate Laisvės paskelbimą – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną. Džiaukimės šia diena ir savo darbais kurkime vieningą, tvirtą ir gražią Lietuvą. Būkime sveiki, mylimi ir laimingi!

Nuoširdžiai Jūsų –

Vincè Vaidevutė Margevičienė,
LR Seimo narė, TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė

Laisvė – didi dovana

Noriu pasveikinti visus laisvos valstybės žmones. Gerai pamenu, kai prieš ketvirtį amžiaus stovėjau prie tuomet Aukščiausiajai Taryba vadinto pastato ir tarsi stebuklo laukiau stebuklingos ištarmės, skelbiančios, jog prasideda laisvės kelionė. Šiandien sunku išreikšti tai, kas įvyko tada, kaip neįmanoma žodžiais išsakyti meilės jausmo, kai širdis nebelpa krūtinėje ir pasaulis nušinta naujomis spalvomis. Pamenu tik tai, kad nei aš, nei kiti susirinkusieji, manau, ir tie, kurie buvo prigludę prie radio imtuvų, nebandė paskaičiuoti, ar sočiai, ištaigingiau gyvensime laisvėje, ar teks kęsti nepriteklių. Buvo akivaizdu, kad laisvė neįsmatuojama kokiomis nors materialinėmis gėrybėmis, ji yra natūrali žmogaus, valstybės gyvenimo terpė, kurią buvome ilgam praradę. Grįžome į namus. Grįžome į Pažadėtają žemę. Taip, dar laukė sudėtingas darbas sutvarkyti tai, kur pridergta, kas sugriauta. Pagaliau, reikėjo prisižiūrėti atgautuosius namus.

Prieš šešerių metus, artėjant Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmeciumi, Lietuvos vyskupai paskelbė laišką, primenantį, kad laisvė yra didi dovana. Pacituosiu trumpą šio laiško ištrauką, kuri taikliai primena, kas dau-

gelui pasimiršo: „Ižengę į laisvę, gyvename visiškai kitokioje tikrovėje, kurių net neįmanau gretinti su sovietiniu sloganu. Kaip gi lyginti prižiūrėtojo skirtą kalnio davinį su laisvo žmogaus savarankiškomis pastangomis pelnyta duona.“

Kai šiandien klausausi dejonių, jog esą gal geriau buvo likti vergovėje, nes teturime deformuotą, sužalotą laisvę, nes esą kovota ne dėl tokios Lietuvos, prisimenu anekdotą, kurį pirmą kartą išgirdau dar sovietmečiu: „Skambutis į duris. Už durų moterišké, kuri klauzia: „Ar tai jūs vakar išgelbėjote upėje skėstantį mano sūnų?“ „Na, taip, bet čia nieko tokio, kiekvienas mano viejoje būtų skubėjęs gelbėti berniuko“. I šiuos žodžius moteris tik nervingai mosteli ranka ir pikta sako: „Aš norėjau pareikalauti, kad grąžintumėte ar kaip nors kompensuotumėte už mano sūnaus kepurę, kuri dingo per vakarykštį šurmuli.“

Nedėkingos moters žodžiai skamba absurdiskai, tačiau ar ne tiek pat absurdiskos šiandien atrodo mūsų išpuikuotos diskusijos apie valstybės gyvenimo ydas, kurios paprastai baigiamos kalitinimais kažkam, esą sugadinusiam mums laisvės kelionę.

(keliamas į 2 psl.)

Nepamiršime

Mes nepamiršime ilgo ir sunkaus kelio į Laisvę. Ilgo ir skaudaus – per kruvinus brolių ir sesių kūnus, per šaltas žiemos naktis prie lauželio miške ar apipeliusių bunkerio sienų. Negalime pamiršti, nes tai mūsų praeitis ir ateitis, gyvenimas, kurį kūrėme dėl savo vaikų laimės, tos atminties, to tikėjimo neištrynė iš mūsų nei tremties, nei kalėjimų kameros ir lagerių barakai. Tą atmintį išdeginti siekė mūsų priešai ir savi, skaudžiau kandę už okupantų šunis.

Atrodo, tai buvo seniai seniai. Tu dienų kovotojai ir kankiniai žili, lyg obelys pavasarį, sulinkę, lyg žilvyčiai syruokliai, tik neabejingo ir šių dienų gyvenimo tékmėi, primena apie save kviesdamis sutelktį jėgas Amžinybén išėjusio bendražygio Antano Lukšos šūkiu: „Laikom frontą!“ Pasistengsime, kiek likę jėgu, ir praeities nepamiršim!

Nepamiršime visų, kurie niūrioje tamsoje tikėjo pavasariu, liko atminty

jų nenuilstantis triūsas nors trupinėliu, nors maža dalele priartinti Trispalvės plazdėjimą. Negalima pamiršti nė vieno, prisidėjusio prie Laisvės žiedo žydėjimo, kaip pamiršti ir besistengiančius į purvą suminti tą žiedą. Yra jų ir šiandien, norinčių praeicių, kuria dižiuojamės, parišti akmenį po kaklu. Vandens atras, jie moka užtenkti kiekvieną gyvą srovelę, kad tik nuskandintų Atmintį ir Atminimą, kad paliktų tik savų stabų garbei statomus paminklus. Netikra išdavikų garbę, kaip ir jų pasiekęjų pūvantį praeitį.

Kiekvienas žingsnis į Laisvę kainavo ir aukų, ir jėgų bei pasiaukojimo. Atminimo estafetę priėmė jaunoji karta, nepamiršusi tėvų vargo, su priesaku iš Sibiro parvežto Laisvės daigo: nepamirškite, vaikai, tėvų gimtinės pamatų, išardytų namų, statykite naujus. Saugokite Laisvę ir nepamirškite Dievo paramos, kaip ją gindami jūsų tėvai.

(keliamas į 2 psl.)

Balandžio 2 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (A.Mickevičiaus g.19, Kaune) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas.

Delegatus kviečiame dalyvauti.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos XXIII suvažiavimo darbotvarė

9–10.30 val. delegatų registracija,

10.30 val. suvažiavimo pradžia,

10.55 val. suvažiavimo svečių pasisakymai,

11.15 val. LPKTS pirmininko, LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita, Revizijos, Etikos ir procedūrų komisių ataskaitos,

11.55 val. pasisakymai dėl ataskaitų, LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas,

12.20 val. LPKTS pirmininko, valdybos, Revizijos komisijos, Procedūrų ir etikos komisijos rinkimai,

12.20–12.50 val. pietų pertrauka (slaptas balsavimas),

12.50 val. LPKTS Garbės pirmininko vardo suteikimas,

13 val. politinės aktualijos,

13.20 val. diskusijos,

13.50 val. koncertas,

14.20 val. balsų skaičiavimo komisijos protokolų paskelbimas,

14.40 val. naujai išrinkto LPKTS pirmininko kalba, LPKTS pirmininko pavaduotojų tvirtinimas,

15 val. vėliavų išnešimas.

Nepamiršime

(atkelta iš 1 psl.)

Aušo 1988 metų rytas. Iš letargo miego budo visa tauta. Su prisikėlusia Trispalve gimė ir viltis, tikra, neužgesinama apgaulingais pažadais. O mes taip pasiilgę teisybės, taip troškome Laisvės, kad nutiesėme vienybės tiltą per visą Baltijos kraštą, parodėme pasauliui, kaip esame ištroskė būti laisvi.

Pasaulis liko abejingas mūsų Laisvės siekiui, paliko mus pačius rūpintis savo likimu. Tautos valia, jos sūnų, pasišventusių Tėvynės Atgimimui dėka, nušvito 1990 metų kovo 11-osios diena. Šiandien negali be virpesio širdy skaityti: „Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reiksdama tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kadyra atstatomas 1940 metais suvėlėtus Lietuvos demokratiškai suvereninių galių vykdymas ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė“.

Po penkių dešimčių metų Lietuva vėl tapo Lietuva, ne LTSR. Didžiuojamės savo ryžtu. Šiandien tai dėsnin-

ga Laisvės siekio pasekmė, bet jos siekta pusę amžiaus. Skaudu, kad Kovo 11-osios Aktą temdo jo kūrėjų menkinimas, kovojuisių ir žuvusių nepagarba, kerštas už šio akto žodžius, žeminami ju nuopelnai.

Tauta nepamirš Vytauto Landsbergio nuopelnų, pasiaukojančio ryžto kuriant Atgimimo Lietuvą, Česlovo Stankevičiaus, Kazimiero Motiekos ir kitų Aktą pasirašiusių signatarų. Deja, ne visi jie verti signataro vardo, nepaisant suraityto parašo. Ištikimybė Lietuvai reikia įrodysti darbais. Gerbkime prie valstybės lopšio stovėjusius jos sūnus, bet dar labiau savo darbais stiprinusius Laisvę suskambus pavojaus varpams.

Tikėsimės, kad mūsų valstybės piliečiai suprassavo pareigą tautai ir nepamirš nei jos kūrėjų, nei parodyti vietos nuošalėje nuovalstybės vairo nevertiems.

Sveikinu Kovo 11-osios, Atkurtos Nepriklausomybės šventės proga, mieleli geros valios žmonės!

Algirdas BLAŽYS

Laisvė – didi dovana

(atkelta iš 1 psl.)

Jau įprasta, kad švenčiant Nepriklausomybės šventę, tiek energijos išliejama išsakyti viskam, ką pastebime blogo, pliūptelėti kaltinimų, įtarimų ir atkakliai nenorėti pastebėti tai, kas gera.

Valstybės ir sodo puoselejimas turi daug ką bendra. Reikia daug kantrybės, laiko, pastangų, yra dalykų, kurių negalima pakeisti – pavyzdžiui, sausra ar vėtra, tačiau daug kas priklauso nuo kasdienio atkaklaus darbo. Man sunku įsivaizduoti sodininką, kuris, paprašytas aprodyti prižiūrimą sodą, pulčių piktdžiugiškai demonstruoti piktžoles, kiekvieną nulaužtą šakelę, nudžiūvusi medelį. Deja, kai kalbame apie mums padovanotą valstybę, mes paprastai kalbame apie blogybes, bet ne apie grožį, tyliai brėstantį šalia mūsų.

Kitas paradoksas – apie savo valstybę kalbame taip, tarsi būtume ne sodininkai, bet konkurso vertinimo komisijos narai, tarsi ne mes ją puoselėtume, bet tik fiksuočime, ką daro, tiksliau, ko nepadaro kiti. Ar ne pernelyg pripratome, pastebėjė kokią nors piktžolę, ne patys stengtis ją pašalinti, bet visą energiją skirti paieškoms, kas kaltas, jog jis veši. Tai virsta fantasmagoria, kai žmonės pešasi, kad sode daug netvarkos ir nė pírsto nepajudina, kad jos sumazėtų?

Ką gi, laisvė yra labai svarbi oraus gyvenimo prielaida, tačiau ji neteikia garantijų. Tai dovana, kurią galima išvaistyti, ji neatsiejama nuo atsakomybės. Nenuostabu, kad po penkiasdešimties nelaisvės metų iš sovietmečio išsiveržėme it paaugliai, kuriems bet kokios taisyklės pradeda atrodyti kaip laisvės sunaikinimas. Nenuostabu, kad šėliojimas netrukus tapo laisvės sino-

nimu ir šiandien tenka gyduti skausmingus šio šėliojimo padarinius.

Tačiau ar tai, kad dar nesugebame gyventi kaip laisvi žmonės, kiek nors sumenkina pačios laisvės svarbą? 26 valstybės kūrimo metai – neikainojama patirtis, kuria praturtėjome. Neišvengėme klaidų, tačiau, jei tik turime drąsos jas pripažinti ir ištaisyti, jos nesugriauna, bet tik sustiprina laisvę. Atėjo metas ryžtingam politiniam proveržiui, „homo sovieticus“ išvarymui vieniams laikams, ir neabejoju, kad mes tai sugebėsime padaryti.

Vėl įsimylėkime savo Tėvynę, žmones, išbandymus, kuriuos Viešpats mums padovanojo, leiskime širdžiai plakti laisvės varpo ritmu ir visos kliūties bus įveikiamos, visos nuoskaudos teatrodysmenkniekiai, nesmeilė viskā ištveria, nes ji leidžia išvysti pasaulį tokį, koks šis yra sutvertas, nes meilė ir laisvė yra du i viršu mus keliantys sparnai.

Andrius NAVICKAS

Tėvynės laisvė – amžina vertybė

Kovo 11-osios Akto signataro Povilo VARANAUSKO kalba, Kovo 11-osios proga pasakyta Panevėžio karinės įgulos atstovams Vytauto Didžiojo karo muziejuje

Kovo 11-osios Aktą lietuvių tauta paskelbė amžių glūdumoje, balsuodama kavaliją, mokslu ir meile savo žemei, sukurdama, prarasdama ir vėl atkurdamas savo valstybę, jos nepriklausomybę ir pamatinės vertybes. Istorija lémė, kad kiekvienai kartai teko nuolat kovoti. Ir Lietuva laimėdavo tiek, kiek kovodavo.

1940-aisiais prarasdama nepriklausomybę, kai išsiveržė raudonieji okupantai, Lietuva patyrė ypatingą žiaurumą. Jie kankino, žudė ir trėmė tautiečius, šaukdami: „Lygybė, brolybė ir laisvė!“ Iš esmės tai buvo tos pačios imperijos, tik pasivadinusios raudonaja, iš kurios Lietuva išsiveržė 1918-aisiais, naujas užkariavimas. Tai įvyko, nes nebuvo tinkamai pasitelktos karinės pajėgos. Kiekvienas karys verkė, kad ne gavo teisės ginti Tėvynės, nes tam buvo pasirengęs. Buvo galvojama, kad nesipriešinant blogio jėgai bus sulauktas švelnumo. Bet tai tik sužadino okupanto brutalumą. Šimtai tūkstančių mūsų tautiečių buvo kankinami, žudomi, tremiami, tarp jų vaikai, kūdikiai ir senoliai. Kadangi kariai buvo nuginkluoti ir dažnas ištremtas katorgon, sukipto jaunimas prieš tai neapmokytas kautis ginklu. Žuvo 20 tūkstančių partizanų, tačiau ginkluota kova buvo palaužta tik po dešimties metų. Ji privailejo keisti savo formą, kaip įprasta kare, priklausomai nuo aplinkybių.

Tauta pasiryžo dvasios stiprybe nugalioti prieš. Jos pagrindiniai ginklai buvo mokslas, kūryba, sportas ir kultūra. Pastaroji okupanto buvo ypač stekena. Mokymo programose ir apskritai visur okupacijos sąvoka buvo diegama vyresniojo brolio meile. Vadovėliuose buvo teigiamas, kad didieji išradimai atliki Rūsius, bet kokios iniciatyvos pateikiamos Maskvos ar Leningrado vardu.

Esant tokiomis vidinėms raudonosios imperijos salygomis jos pačios mokslininkai suvokė ir išdriso išdėstyti komunistinei partinei kliukai, kad esama tvarka veda į pražūtį, kad reikalanga pertvarka. Lietuvos mokslininkai bei žymūs kultūros veikėjai, panaudodami ją istorinei teisybėi atkurti, atsilię į pertvarką. Įsikūré Sajūdis, palaiptiniu žengiantis į Kovo 11-ąją, patraukdamas paskui save mases. Aš nuo pat pirmųjų Sajūdžio dienų aktyviai žengiau nepriklausomybės link. Šia tematika skaičiau daug paskaitų „Žinių“ lektoriume ir kitur. Džiaugiaus, kad dalyvauju tautos visuotiniame pakilime. Supratau, jei būsime nublokšti, si mūsų veikla pakraus laisvės troškimų energija ateities kartą. Juk kiekviena karta bandė laisvę atkurti. Optimistiskai tikėjau nepriklausoma Tėvynės ateitimi. Džiaugiaus galédamas balsuoti už nepriklausomą Lietuvą. Kai buvo priimtas Nepriklausomybės Akta, širdies džiugesio dūžiai mane taratum pakélé į aukštybes, iš kurių žvelgiau į Lietuvą, šalį poetų, kūrėjų, atradėjų ir išradėjų. Kartu žinojau, kad žengiamo į sunkiai prognozuojamą kliaikių nežinią, įsiaurą taką per ūkanotą mirties pelkę. Save laikiau tik naujos kartos

dalyviu, kurio likimas nežinomas, grumsu, nuo kurio galbūt atsispės atėjė pominu i Laisvės kovą.

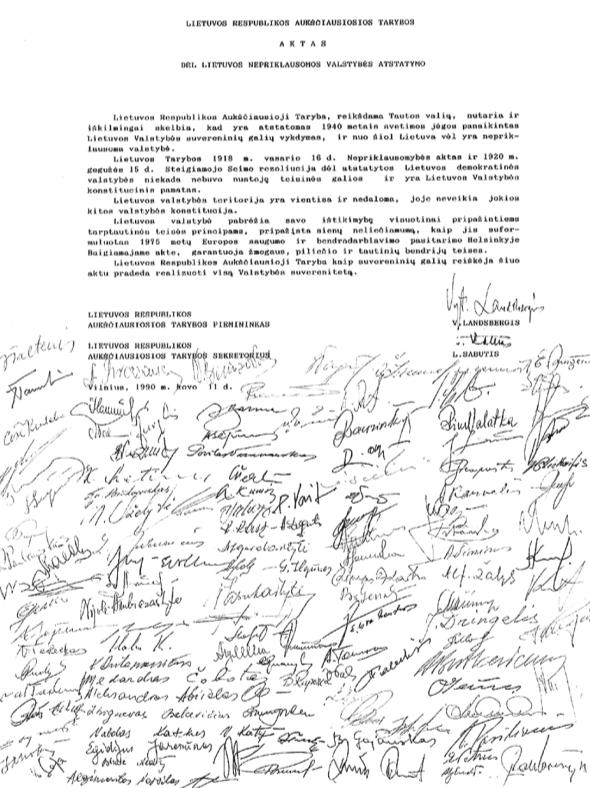
Kovo 10-ąją 21 valandą prasidėjo naujai išrinktos LSSR Aukščiausiosios Tarybos pirmasis posėdis. Išrinkta Mandatu ir Balsų skaiciavimo komisijos, posėdžio sekretoriatas. 22 valandą 30 minučių posėdis baigtas. 23 valandą prasidėjo Sajūdžio deputatų pasitarimas, pradėjo zuiti karinės mašinos. AT prezidiumo salėje, dabar vadintoje Konstitucijos, galutinai priartata Sajūdžio teiktais pirmininko – Vytauto Landsbergio kandidatūrai. Aptartos pavaduotojų kandidatūros. Niekam neužkliuvo, kad visi pastarieji buvo komunistai. Pergalei buvo reikalingas vieningas frontas, už ką visada aktyviai agitavau, nors niekada nebuvau pionieriu, komjaunuoliu ar komunistu. Kovo 11-ąją 1 valandą 30 minučių buvo galutinai nutarta skelbtai Aktą „Dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės Atkūrimo“. Jis buvo priimtas Kovo 11-ąją 22 valandą 44 minutės, toliau zujant okupantu karinėms mašinoms. Balsavimas buvo vardinis, raštu, su parašu biuletenyje. „Už“ balsavo 124, „prieš“ – né vieno, „susilaiké“ – 6. Nedalyvavo – 3 SSRS liaudies deputatai.

Kitą dieną ir vėliau karinių mašinų ir tankų zujimas intensyvėjo. Virš parlamento rūmų užiantys malūnsparniai trukdė darbą. Kovo 12-ąją LR AT paverdimu pirminkas V. Landsbergis paraše laišką SSRS AT pirmininkui Michailui Gorbačiovui ir pranešė, kad Lietuva pasirengusi pradeti derybas dėl sureguliacijos visų klausimų, susijusių su įvykusiu nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimu.

Kovo 15 dieną SSRS Liaudies deputatų suvažiavimas paskelbė, kad Kovo 11-osios nepriklausomybės atkūrimas yra neteisėtas ir negaliojantis. SSRS prezidentas M. Gorbačiovas, reikalaudamas per dvi dienas paskelbtai, kad Lietuvos Nepriklausomos Valstybės Akta yra atšaukiamas, atsiuntė telegramą Vytautui Landsbergui.

Nepaklusus šiam reikalavimui didėjo gąsdinantis okupacinės kariuomenės judėjimas, plėtėsi vadinamosios „Jedinstvos“ aktyvumas, buvo vykdoma ekonominė blokada. Jautėsi imperijos siekis, kad tie, kurie skelbė Nepriklausomybę, ją ir atsauktų. Kai tai nepavyko, įvykdė Sausio 13-osios žudynes. I tai tauta atsakė vasario 9-osios plebiscitu, paskelbusi: „Lietuvos valstybė yra Nepriklausoma Demokratinė Respublika. Jos gynimui būrēsi kariuomenės kūrėjai savanoriai. Reakcinei imperijos vedliai rugpjūčio 17-ąją pakélé ranką prieš savo prezidentą Michailą Gorbačiovą ir įvykdė pučą pačioje Maskvoje, bet nusisuko sprandą.

Raudonoji imperija žlugo, bet atgijo kitu pavidalu. Todėl mūsų valstybė toliau stiprina ginkluotąsias pajėgas, telkia šauktinius, kurie su reguliariaja kariuomene gebėtų pasipriešinti hibridinei kovai. Telaimina Dievas Lietuvą ir jos karius, pasiryžusius ginti Tėvynę.

Įvykiai, komentarai

Ką slepia skėstančiųjų radikalizmas?

Seimo opozicijos lyderis Andrius Kubilius prabilo apie „baimės demokratiją“ ir „skėstančiųjų radikalizmą“, įvardydamas šiuos du terminus kaip iš-skirtinių šių dienų valdanciosios daugumos vykdomos politikos bruožą. Kalbėdamas apie paskutinį bandymą sukvieсти neeilinę Seimo sesiją, A. Kubilius sakė: „Iš vakaro, prieš ketvirtadienio nesėkmingą sesijos pradžią, mačiau, kaip man atrodė, tokio būsimo valdžios elgesio ženkłų ir tai kėlė mano optimizmą. Deja, pasirodė, buvau naujas. Baimė yra tvirtai užvaldžiusi dabartinę valdžią, todėl valdančioji dauguma vieningai balsavo, kad opozicijai nebūtų leista pateikti tokių klausimus. Valdžiai buvo nusispjauti į tai, kad tuo pačiu buvo šiurkščiai sulaužyta Konstitucija, kurioje aiškiai pasakyta, kad ne mažiau kaip trečias Seimo narių turi teisę sukvieсти neeilinę Seimo sesiją ir joje priėmėti būti svarstomi sesijos iniciatorių (šiuo atveju – opozicijos) siūlomi klausimai.“

Vis dėlto Seimo opozicijos lyderis A. Kubilius ne visiškai teisus, bet taip kalbėdamas į teisybę šiek tiek pataikė. Vis dėlto valdantieji nė velnio nebijo! Ir ko galiems bijoti, kai jų rankose absoluti valdžia? Tik dėl vieno dalyko A. Kubilius teisus: „Valdžiai buvo nusispjauti į tai“. Būtent tai ir yra pagrindinis dabartinės valdanciosios daugumos bruožas – „nusispjauti“. Nusispjauti į visus, kurie bando apeliuoti į jų sąžinę, moralę ir net teisingumą. Jie tikrai nemato problemų dėlveiksmų, kuriuos A. Kubilius pavadino „skėstančiųjų radikalizmu“.

Tenka pripažinti, kad viesieji rysiai ir retorika buvo ir liko silpna Seimo opozicijos lyderio vieta...

Kur kas įtaigia kalba Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų pirmininkas Gabrielius Landsbergis: praėjusios savaitės „Žinių radijo“ laidoje „Opozicija“ daugiausiai dėmesio jis skyrė Vyriausybė krečiančių skandalų aptarimui ir pažymėjo, kad šiuo metu šalyje vyksta apgailėtinai procesai.

„Šiuo metu išryškėja trys akivaizdūs dalykai: pirmiai, mes matome, kokių bū-

du Vyriausybėje priimami sprendimai – trumpiomis SMS žinutėmis „Gerą vakarą. Ačiū Jums labai“. Tai akivaizdus visų normų, taisyklių ir procedūrų apėjimas. Antra, mes matome, kad trys pareigūnai meluoja, du iš jų melavo oficialioje institucijoje – Antikorupcijos komisijoje. Premjeras melavo viešai, kad jam nedaroma įtaka. Galų gale trečias dalykas – kyla pagrindinis klausimas: kas bus toliau? Dėl ministro K. Trečioko pasakėme aiškiai – garbingas ministras jau turėjo atsistatydinti, dėti savo pareiškimą ir pripažinti melaves, klydės ar kokį kitą žodį jis ten parinktu, tebūnie jo sąžinės reikalas. Nors dar vienas klausimas man svarbus: kada premjeras iš esmės pradės prisiimti atsakomybę už tai, kas dedasi jo aplinkoje?“ – klausė G. Landsbergis.

Vertindamas naujausius STT atliekamus tyrimus, susijusius su partijos „Tvarka ir teisingumas“ lyderiu, TS-LKD pirmininkas sakė, kad „istorija primena 2003–2004-uosius, kai tas pats žmogus, R. Pakšas, buvo centre kito skandalo, kurio metu lygiai taip pat kalbėjome apie valstybės pamatus, jie apgriuvių ar ne. Akivaizdu, kad šis asmuo nepasimokė pirmą kartą“.

„Kita istorijos pusė, kuri susijusi su „Tvarkos ir teisingumo“ frakcijos Seime narių piketu prie prokuroro namų, man primena mafijos ir „Vilniaus brigados“ metodus, kai mėginama įbauginti prokurorą, dirbantį su korupcinėmis bylomis, grasinama šeimoms. Tai – nepateisinama“, – kalbėjo G. Landsbergis.

Šioje laidoje TS-LKD vadovas užsiminė ir apie mokytojų streikus: „Pirma, iš kur paimti pinigai. Aš norėčiau, kad Vyriausybė, premjeras arba švietimo ministrė atsakyti skaidriai ir aiškiai. Jei rastos lėšos, vadinasi nutrauktos kažkokios programos, ir įdomu kokios. Būtent tai turi būti skaidriai pasakoma. I streikuojančių mokytojų reikalavimus turėjo būti atsižvelgta ir Vyriausybė turėjo ieškoti pinigų ir finansų. Akivaizdu, kad tai padarė, tik aš norėčiau skaidrumo ir atsakymų, kokius projektus nutraukė“, – sakė G. Landsbergis.

Atrodo, visuomenės dėmesio nei anksčiau, nei dabar nesilaukė pranešimai apie tai, kad Lietuvos kariuomenės vadovybė pateikė teritoriją, kuriose negalima vėjo jégainių plėtra, žemėlapius. Pasirodo, vėjo jégainių, galinčių gaminti elektrą, plėtra stabdoma dėl nacionalinio saugumo. Tai visai ne pokštas – kariuomenės vadovai jau seniai kalba, kad vėjo malūnai trukdo radarams identifikuoti orlaivius! Kitaip tariant, priešo aviacija gali pasinaudoti šiais trikdžiais.

Na, kodėl nestatome savo atominės elektrinės, tai aišku – kad galėtų atominę elektrinę Astrave pastatyti baltarusai. O mes, pasirodo, turime alternatyvą energetiką – viena iš jos formų yra vėjo jégainės, kurias pastatyti kažkodėl reikia pasienyje su Rusija ir Baltarusija... Koks nekaltas sut-

Mokytojų streikas iš pat pradžių neliko TS-LKD partijos dėmesio nuošalyje. Vasario 25 dieną G. Landsbergio iniciatyva buvo surengtas Seimo TS-LKD frakcijos atstovų susitikimas su švietimo profesinių sąjungų vadovais ir atstovais. Pastarieji pabrėžė, kad premjeras, skelbdamas apie pasiekus susitarimus su profsajungomis, sako neteisybę, o reikalavimas didinti pedagogų atlyginimus buvo tik vienas iš keilių profesinių sąjungų reikalavimų.

„Atlyginimų padidinimasyra tik vieną iš reikalavimų ir atsiradęs tik todėl, kad mokytojų atlyginimai greitai bus mažesni už minimalią méniesio algą. O pedagogų atlyginimų vidurkį statistikoje gerokai pakelia įskaičiuojamai mokyklų vadovų atlyginimai“, – tvirtino susitikime dalyvavę Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos pirmininkas Eugenijus Jesinas ir Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkas Andrius Navickas.

Susitikime taip pat pabrėžta, kad vyko derybos dėl pedagogų streiko atidėjimo, nesprendžiant esminių švietimo sistemos problemų: ugdymo kokybės sąlygų gerinimo, finansavimo modelio keitimo ir kitų. (Tuo tarpu Vyriausybė visuomenei nori įrodyti, kad reikalaujama tik didesnį atlyginimą.) Be to, pedagogai atvirai piktinosi Ministro pirmininko A. Butkevičiaus Vyriausybės elgesiu derybose, kai į derybas paškiriamas ministerijos vicekancleris, užsiimantis provokacijomis, visuomenės supriešinimu bei viešaisiais ryšiais. Profesinių sąjungų atstovai viešai pareiškė nepasitikėjimą Vyriausybės kanceliario pavaduotoju Rimantu Vaitkumi.

Keista, bet mokytojų streikai nė kiek neišjudino švietimo ir mokslo ministrė Audronės Pitrėnienės poziciją. Nesenai nuskambėjęs jos atsakymas į kaltinimus, kodėl į tarnybinę kelionę vežesi savo sutuoktinį, buvo kur kas pavojingesnis politinei karjerai. Ar tik nebus čia „kaltas“ gelbėjimo ratą laiku ministrei numetęs premjeras, pareikšdamas, kad už kai kurių profesinių sąjungų vadovų kyšo Kremliaus ausys? O juk premjeras nemelavo – netrukus

paaškėjo, jog pats Artūras Černiauskas pernai lankėsi Rusijoje, kur bendravo su kolegomis rusais – profesinių sąjungų konfederatais, žinomas Putino politikos rėmėjais (idomu, kokios partysties iš jų pasisėmė A. Černiauskas?)

Bet kur kas labiau intriguoja klusimas (ir paradoksas), kad mokytojų streiką suorganizavo patys socialdemokratai. Kam jiems to prieikė? Juk esminių švietimo sistemos problemų net nebandyta spręsti. Atsakymai galėtų būti įvairūs, bet remiantis romenišku posakiu: „Kam tai naudinga?“ nesuklysi teigdamas, jog tai daugiausia naudos atnešė A. Butkevičiui: mokytojų streikas atitraukė visuomenės dėmesį nuo skandalų, susijusių su Darbo partijos bylos baigtimi, Druskininkų meru V. Malinauskui, Vijūnėlės dvaru. Kas žino, gal dar prieš mokytojų streiką turėjo kilti skandalas ir dėl profsajungų lyderių kelionių į Rusiją? Juk niekas rimtais dabar nevertinga žinios apie tai – na, nuvažiavo, bendravo su putinistais, na ir kas? Belieka tikėtis, kad šios kelionės mūsų specialiųjų tarnybų neliko nepastebėtos...

Priešrinkime socialdemokratų reklama galima pavadinti premjero džūgavimus, kad rasta lėšų mokytojų algoms pakelti – to, pasirodo, užteko socialdemokratams priklausančių švietimo profesinių sąjungų lyderiams, sutikusiemis nutraukti streiką. Išskyrus Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LSDPS) pirmininką A. Navicką: kovo 3 dieną keturių profesinių sąjungų ir valdžios atstovų pasirašytą susitarimą LSDPS įvertino neišiamai ir tėsė neterminuotą streiką. „Tai, kas vyksta jau visą savaitę, vertinu kaip nešvarius politinius žaidimus. I šios dienos susitikimą LSDPS net nebuvo oficialiai pakviesta“, – teigė LSDPS pirmininkas Andrius Navickas, kalbėdamas apie kovo 3 dienos susitarimą. Deja, jam taip pat teko nutraukti streiką, nes „vienas lauke ne karys“. Tačiau liko daug pasakanti frazė apie socialdemokratų sužaistus „nešvarius politinius žaidimus“.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Šis tas energetikos tema

pimas, tiesa? Jei kažkam tai atrodo nerimta, siūlau Dainiaus Kreivio socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbtą straipsnį apie rimtą diskusiją energetikos tema. Štai jis.

„TS-LKD organizuotoje parlamentinių partijų diskusijoje apie Astravo AE KTU mokslininkai patvirtino nuogastavimus, kad į Lietuvą pradėjusi eksportuoti Astravo AE elektrą, mūsų valstybėje veikianti Šiaurės šalių elektros rinka „Nord Pool Spot“ gali žlugti.

KTU Elektros energetikos sistemų katedros vedėjas prof. Saulius Gudžius teigė, kad „i Lietuvą pradėjusi tekėti Astrave pagaminta elektra iš esmės apribotų komercinius elektros srautus iš Švedijos ir kitų kaimyninių valstybių“.

Astrave statoma atominė jégainė yra gerokai per galinga vienos Baltarusijos reikmėms. Iš šių metų numaty-

to 2200 megavatų elektros generacijos pajėgumų, Baltarusijai realiai reikalingi vos daugiau nei pusė – 1200 megavatų. Kur dėti likusius 1000 megavatų? Žinoma – per Lietuvos teritoriją eksportuoti į Vakarus.

Per dabar veikiančias elektros jungties su Baltarusija Lietuvą užtvindžiusi Astrave pagaminta elektra sukurs neveikiamas kliūtis norint nusipirkti kitose nei Baltarusija šalyse pagamintos elektros energijos. Tokiu būdu Lietuva prieš savo valią bus ne tik išstumta iš Šiaurės šalių elektros rinkos, tačiau ir nebegalės pasinaudotineseniai pradėjusiomis veikti jungtimis į Švediją bei Lenkiją. Šias jungtis elektrai eksportui iš tiesų naudos tik viena šalis – Baltarusija.

Šioje situacijoje šiek tiek vilties teikia tai, kad nors ir labai nenoromis, valdantieji pritaria partijų susitarimo

dėl Astravo AE būtinybei. Tiesa, kiek blogiau tai, kad opozicija ir valdanciosios koalicijos partneriai, regis, skirtingai išsivaizduoja tokio susitarimo turinį.

Šiandien vykusios diskusijos metu išsiaškėjo, kad konservatoriams, liberalams ir valstiečiams siūlant konkretnų planą Astravo AE statyboms stabdyti, valdantieji kalba apie poreikių „ivertinti, kokių būdu Lietuvai veikti apsimokėtų labiausiai“ ir pastangas Astravo jégainę „padaryti saugesne“. Nebeįštverės tokį valdančiųjų išvėdžiojimą, prof. Vytautas Landsbergis mestelėjo: „Jeigu šitaip būtume svarstę, ar apsimoka nepriklausomybę, Lietuva, matyt, taip ir būtų likusi Sovietų sąjungoje“.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Praeitis vis sugrižta

Buvusios tremtinės Birutės GAILIŪNAITĖS-BANAITIENĖS 80-osioms gimimo metinėms ir 67-osioms tremties metinėms

Birutė – judri, gyvybinga moteris, gyvena Panevėžio rajono Žibartonių kaime. Džiaugiasi gyvenimu, sukdamaši savo darbų ir rūpesčių verpete.

Atrodo, kad taip buvo visą gyvenimą, tačiau Birutė su siaubu prisimena 1949 metų kovo 25 dieną:

„Tą saulėtą pavasario rytą į namus išveržę vadiniameji „liaudies gynėjai“ liepė per 30 minučių susiruošti išvykai vienims aštuoniems šeimos nariams. Išvarė iš gimtujų namų, susodino į sunkvežimį ir nuvežė į geležinkelio stotį, susodino į gyvulinius vagonus. Ryte traukinys iš Gustonių stoties visu greičiu pajudėjo į Šiaurę. Vagonų buvo daug. Mes važiavome 97-uoju (taibuvo ne pasiekutinis vagonas). Sausakimšame vagone dusome nuo prakaito ir tvaiko. Važiavome apie tris savaites, nesuprasdami, kodėl, už ką ir kur mus veža.

Davė valgyti kartą per dieną šlapios duonos, vandens ir kopūstų sriubos.

Po trijų savaičių traukinys sustojo Rusijos rytuose Irkutsko srityje. Irkutsko sritis – viena iš tragiskiausių vietų, čia tūkstančiai lietuvių buvo įkalinti, ištremti ir dirbo pačius sunkiausius, juodžiausius darbus.

Nusipraususius pirtyje po dviejų parų mašina nuvežė į Gadalejaus kaime esantį kolūkį. Apgyvendino barake.“

Birutė prisiminė savo namus, paliktus gimtajame Žibartonių kaime: tam siai vyšnių spalvos dviejų galų namas su ryškiai baltomis langinėmis, skardiniu stogu ir stikline veranda. Aplink namą didžiulis 7 hektarų sodas. Iš sodybą vedė akmenimis grįstas keliukas, iš abiejų pusų apsodintas eglėmis, beržais, liepomis. Kaimynai sodybą vadino „rojumi“.

„Atvykome balandžio mėnesį, Lietuvoje kaip tik Velykos. Valgyti nėra ko. Kaimynai rusai atneše raugintų kopūstų, pieno, bulvių kibirą. Taip atsventėme Velykas.

Nuo to laiko prasidėjo kitas gyvenimo etapas mūsų aštuančių asmenų šeimai: tėciui, mamai, penkioms seserims ir broliui, kuriam buvo vos treji metukai. Kolūkyje gyvenome 67 lietuvių šeimos. Gerai, kad mama buvo paėmusi lašinių. Mes su sesēmis nueidavome prie pelkės, kurioje augo ajerai. Prisiraudavome jų, mama spirgindavo lašinius, mes, pamirkę ajerus į taukus, čiulpdavome juos. Taip ir maitinomės. Miškuose augo laukiniai svogūnai ir česnakai. Priraudavome ir

jų, mama išvirdavo sriubos. Vėliau davė kiaulinių miltų. Ne kiaulėms, o mums valgyti. Po 16 kilogramų per mėnesį. Tada prie žolių, prirautų miške, mama išvirdavo košės.

Davė žemės. Imk, dirbk kiek tik nori. Rusai davė du kibirus bulvių. Dirbtai reikėjo rankomis, bet juk lietuviai – darbštū tauta.

Tėtis dirbo lentpjūvėje. Pjovė lentas iš sunkių rastų, statė kontorą. Vyresnes seris varė į Sajanų kalnus mišką kirsti. Atlygio jokio. Dirbome ir mes, vaikai: vasara – kolūkyje, rudenį uogaudavome, uogas parduodavome turguje. Taip turėjome savų pinigų, kuriuos skyrėme mokslui (per metus reikėjo mokėti 750 rublių). Mokykla buvo už 30 kilometrų nuo namų. Persavaitė gyvenome pas močiutę rusę už bulves, savaitės pabaigoje pėsti pareidavome į namus. Taip baigėme 10 klasį.

Gyvenimiškos stiprybės vienims teikė malda. Sekmadieniais susirinkdavome į baraką melstis. Gegužę kiekvieną vakarą giedodavome giesmes Marijai ir vis galvojome apie Tėvynę Lietuvą, tikėjome, kad vėl būsime laisvi. Žinoma, nepamiršome ir graudžių tremtinį dainų apie Tėvynės ilgesį, sugrižimą į Lietuvą.

Mirus Stalinui, gyvenimas šiek tiek pagerėjo: ēmė mokėti už darbą, buvo leidžiamas susirūpinėti Lietuvą, gauti siuntinių.

Visko buvo. Ir srigom, ir sveikom, bet didžiausia „liga“ buvo Tėvynės ilgesys. Pagaliau atėjo ilgai laukta diena: po aštuonerių kančios metų Sibire 1957 metų sausio 10 dieną pranešė, kad mes, tremtiniai, galime grįžti į gimtąją Lietuvą. Širdis džiaugėsi, akys spindėjo iš laimės, pagaliau baigesi mūsų kančios. Grįzome į gimtinę Žibartonių. Tačiau Tėvynėje mūsų laukė žiauri ir sunki dalia: žmonės į mus žvelgė kaip į priešus. Niekam nerūpėjo išgyventos kančios.

Pirminkas priėmė mus, tremtinius, ir leido apsigyventi savo namuose, kur jau gyveno dvi svetimos šeimos. Graudu buvo žiūrėti į savo ir ne savo namus, tai ne namai, o griaūčiai. Iš jų liko tik sienos ir stogas. Po kiemą ir namus šeimininkavo kiti. Koks gali būti jausmas – savas tarp svetimų.

Nepaisant visų bėdų, pradėjome gyventi iš naujo.

Atejo į kaimą melioracija –

sodybų naikinimo metas. Tai buvo dar vienas smūgis mūsų šeimai. Matėme, kaip per pusvalandį nuo žemės paviršiaus buvo nušluota mūsų sodyba: žiūrėjome, kaip traktoriai iškasė duobę vidury kiemo ir virus pastatus į tą duobę nugarzdino. Mačiau, kaip bulldozeriai sunaikino viską, kas buvo rankomis sodinta, auginta, prižūrėta, puoselėta. Niekas šito nesupras, reikia tai patirti“, – verkdama prisiminė garbus amžiaus moteris.

Birutei vis nedavė ramybės klausimas, kodėl jų šeima buvo išgabenta į Sibirą, už ką?..

„Vėliau sužinojau, kodėl mus ištremė: po pusmečio padodė bylą, kurioje buvo parašta, jog mes – „buožės“, nes šeima turėjo 30 hektarų žemės, todėl būtina ištremti į Sibirą. Pikta buvo, kad tai padarė kaimynai, gyvenantys netoli mūsų, su kuriais kalbėdavomės, bendraudavome, atrodo, nesipykdavome – pasirašė jie, kad mus reikia ištremti.

Praėjo daugiau nei pusė amžiaus nuo tų siaubingų įvykių. Mažai beliko to meto tremtinii. Praeities užmiršti negalima. Apie tai turi žinoti mūsų vaikai, vaikaičiai. Dabar aš turiai vaikaitę to paties amžiaus, kokio buvau aš, tremiama iš Lietuvos 1949-ųjų pavasarį. Trokštu, kad mano mylimos vaikaitės ir visų Lietuvos vaikų niekada neišstiktu tokios negandos, kokias teko patirti mūsų šeimai ir man, trylikamei mergaitei“, – baigdamas atsiminimus sakė Birutė.

Šiandien Birutė Gailiūnaitė-Banaitienė, Sibiro sunkumų užgrūdinta Lietuvos moteris, gyvendama tarp mūsų, skleidžia tvirtybės, vilties ir meilės gyntajai žemei šviesą.

**Birutės GAILIŪNAITĖS-BANAITIENĖS atsiminimus užraše
Joana DARGUŽYTĖ-PEREDNIENĖ**

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusius tremtinius:

Vincę VALACKAITĘ – 85-ojo,

Vytautą VALENTUKEVIČIŪ – 80-ojo.

Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

Garbingo 75-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusią Irkutsko sr. Sibiro Usolės rajono tremtinę **Antaniną ZINKIVEČIENĘ**.

Tavo diena. Tad džiaukis joje,

Kokia ji bebūtų – tava.

Palaimos minutėj, varge ar skausme

Tavo diena su Tavim visada.

LPKTS Kauno filialas

Ir vis dėlt... Lietuva jau kitokia!

Šiais metais Kovo 11-ają pasitinku ir ją švęsiu tvirtai stovėdama ant savo Žemės ir ramiai žiūrēdama į savo Dangų, nes jau žinau, kad A.M. Brazauskas, jo kurto brandžios socialistinės Lietuvos era baigėsi. Šiandien Lietuva jau kitokia. Tikroji. Tokia, apie kokią galvojo dr. J. Basanavičius, dr. Vincas Kudirkas ir jų bendražygiai, tarpukario Lietuvos kūrėjai, Lietuvos partizanai, éjė kovoti ir žūti už Lietuvos nepriklausomybę...

Išgirdo mūsų jaunimas – jų net trys tūkstančiai vaikinų ir mergaičių, daugelis kurių jau gimė Kovo 11-osios Lietuvoje – mūsų Prezidentės Dalios Grybauskaitės įtaigų žodį, suvokėjo nuoširdumą ir realų pavojų, gresiantį Lietuvai po Ukrainos, savanoriškai stojo ginti Lietuvos nepriklausomybęs. Jie ryžtingai, kaip ir pati Prezidentė, pasuko valstybės vairą iš socialinės brausauskinės į tikrąjį mūsų protėvių, senelių ir tėvų svajotą ir kurtą Lietuvą.

Ačiū jaunuolių tėvams ir mokytojams, išleidusiemis į gyvenimą tokį jaunimą, suvokusį svarbiausią žmogaus pareigą – ginti savo Tėvynę, ją kurti gražią ir teisingą. Ačiū, vaikinai ir mergaitės, kad padovanojote mums, jau išeinančiai vyriausiajai kartai, viltį, kad Lietuva – patikimose rankose.

Dabar jau visiškai nesvarbu, kad kriminalinėmis tapusios praeities partijos, kurių atstovai, turėdami daugumą dabartiniame Seime, linksmintasi... įvedę daugumos politinė diktatūrą, naikinančią Lietuvos Konstitucijos raidę ir siekančią sunaikinti mūsų didžiausią vertybę – gimtąją kalbą, normintą ir puoselėtą didžiųjų tautos vyrų... O jų rémėjai kariauja... pačioje Lietuvos neapvylė taip pat. Dauguma Lietuvos žmonių savo nuoširdžiu darbu pasiaukojamai kuria Kovo 11-osios Lietuvą.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Džiugu, kad jaunimo idealizmo paakinti, pajutę istorijos dvelksmą, pradeda busti ir mūsų tautos protas – rašytojai, mokslininkai, menininkai – įtikinamai ir argumentuotai jau ravi piktžoles iš mūsų kultūros darželių... Galų rankos netrukus pasieks ir politikos piktžolių priželiusis dirvonus... I tai sparčiai einama. Nepaisant rinkimų. Jau girdisi jų žodis, „kūris, kaip Varpas, jau pradeda gausti“, kurio taip pasigedo potetas Kestutis Genys.

Jau grižta į Kovo 11-osios Lietuvą ginti idealų ir tautos vertibių ir daugelis tų, kurie buvo suklydę... Sugrįžta ir taranauja Lietuvai... Tai matome visi, kurie mokame matyti ir suprasti širdimi. Tai džiuginantių laikotarpio ženklai.

Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė į rinkimus antrajai kadencijai éjo su šūkiu „Tikiu Lietuvą“. Pasibaigus šv. Mišioms Vilniaus Arkikatedroje, po Lietuvos Respublikos Prezidentės inauguracijos Seime 2014 metų liepos 12 dieną, žmonės Katedros aikštėje pasitiko Prezidentę šūkiu: „Lietuva tiki Prezidente!“ Tai buvo atsakymas į rinkinių šūki. Prezidentė Kovo 11-osios Lietuvos neapvylė. Tauta – jos neapvylė taip pat. Dauguma Lietuvos žmonių savo nuoširdžiu darbu pasiaukojamai kuria Kovo 11-osios Lietuvą.

2016 m. kovo 11 d.

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdis

Kovo 5 dieną LPKTS buveinės salėje Kaune įvyko TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdis. Pradžioje susirinkusieji sugiedojė Lietuvos valstybės himną, tylos minute pagerbė išėjusiuosius Amžinybę.

Dabartines politines aktualijas apžvelgė LR Seimo nariai: V.V. Margevičienė, A. Bilotaitė, A. Anušauskas, V. Juozapaitis, M. Adomėnas.

Agnė Bilotaitė, kalbėdama apie situaciją Lietuvoje, citavo A. Kubilių: „Lietuvoje šiuo metu stebima demokratijos erozija“ – tarp žmonių tyro baimė, nes kai kuriose savivaldybėse merai (Druskininkų, Širvintų) tvarkosi kaip nuosavame UAB“, valdančioji dauguma neteikia informacijos apie vykstančius įvairių klausimų svarstymus, stengiasi trukdyti tyrimui arba patys užsako arba perka tyrimus bei nutarimus. LR Seimo narė pabrėžė, kad mes privalome išvalyti Lietuvą nuo šių reiškinių, ir tikisi, kad visuomenė subrės ir rinks politikus, i valžią einančius nedėl savo ambicijų ar asmeninių siekių, bet dėl Lietuvos žmonių gerovės.

LR Seimo narys Arvydas Anušauskas kalbėjo apie telefoninių pokalbių (dėl galimo neteisėto poveikio, reniant Vyriausybės nutarimą panaikin-

ti kurortines zonas) paviešinimą, apgaldestavo, kad dauguma žmonių toleruoja tokią valdžios veiklą, kurią mes smerkiame. Piktinosi, kad į galimai nusikaltamus sandérius niekas nekreipia dėmesio; pastebėjo, kad savivaldybėse tyro baimė atmosfera dėl nuomonės išsakymo. Kvietė visus pagalvoti, kaip reikėtų paveikti žmones, kad savo valstybėje jaustisi laisvi.

LR Seimo narys Mantas Adomėnas kalbėjo apie tyrančią baimės atmosferą, papirkinėjimus, siekį bet kokia kaina išlikti valdžioje, daromą itaką primamiams sprendimams. Seimo narys pasidalijo savo įžvalgomis apie mokytojų streiką, pabrėždamas, kad klestinti, stipri valstybė yra mūsų siekiamybė, bet be stiprios švietimo sistemos rezultatų nebus, todėl ragino neužmiršti švietimo reikalų, nes jauniosios kartos ugdymas – mūsų valstybės ateitis.

LR Seimo narys Vytautas Juozapaitis pritarė M. Adomėno išsakytom mintims apie švietimo sistemą ir jos vadovus, išsakė nuogąstavimus dėl Lietuvoje vykdomos kultūros politikos, kritiškai įvertino kultūros ministro Š.Biručio veiklą, atkreipė dėmesį, kad trūksta drąsos, kompetencijos ir susiklausymo pačios Tėvynės sąjungos-Lie-

tuvos krikščionių demokratų partijos viduje ir kvietė į problemas žvelgti plačiau, neišskiriant menkų detalių.

Monika Navickienė, TS-LKD vydančioji sekretorė, kalbėjo apie problemas viešajame sektorius, piktinosi valstybės tarnautojų nenorū padėti, kompetencijos stoka įstaigose. Taip pat priminė saugesnės socialinės aplinkos kūrimo, alkoholio vartojimo, demografines, šeimos išsaugojimo problemas. Kvietė neprarasti vilties ir optimizmo rinkimuose.

TS-LKD PKTF tarybos pirmininkė R. Morkūnaitė-Mikulénienė pristatė TS-LKD prezidiumo siūlymą dėl daugiamandačio sąrašo į LR Seimo rinkimus sudarymo ir reitingavimo tvarkos, kurią dar tvirtins TS-LKD taryba, tačiau pabrėžė, kad tvarkoje numatyta, jog anksčiau iškeltos kandidatūros (iki tvarkos patvirtinimo) bus priimamos, nebent pati tvarka keistusi taryboje. Kvietė susirinkimo dalyvius siūlyti tuos žmones, kurie yra frakcijos nariai. Taip pat kvietė pritarti PKTF narių, iškeltų vienmandatėse apygardoje, 11 žmonių sąrašui.

TS-LKD PKTF valdybos pirmininkas M. Adomėnas pristatė PKTF narių kandidatūras į LR Seimą vienman-

datėse apygardose: Moniką Navickienę, Gabrieļą Landsbergį, Agnę Bilotaitę, Arūną Barbšį, Radvilę Morkūnaitę-Mikulénienę, Arvydą Anušauską, Vytautą Juozapaitį, Irutę Varzieienę, Algį Kazulėną, Mantą Adomėną, Donatą Jankauską. 2016 metų rinkimams į LR Seimą pasiūlytos kandidatūros ir į daugiamandatę apygardą: visi 11 kandidatų vienmandatėje apygardoje bei Gvidas Rutkauskas, Vincē Vaidevutė Margevičienė, Loreta Kalnikaitė, R. Duobaitė-Bumbulienė, Irena Haase. M. Adomėnas pabrėžė: norint laimeti rinkimus, svarbu, kad frakcijos skyriuose būtų suformuotos komandas, mobilizuoti nariai, skleidžiama informacija, numatyti atsakingi žmonės, būtini ryšiai su kitomis organizacijomis, duomenų bazė, sutelkti savanoriai.

Diskusijoje dalyvavo V. V. Margevičienė iš Kauno, V. Haase iš Šakių, L. Kalnikaitė iš Šilalės, R. Duobaitė-Bumbulienė iš Kauno, G. Rutkauskas iš Kauno rajono, V. Linkevičius iš Biržų.

Po posėdžio dr. M. Adomėnas pravedė mokymus apie pasiruošimą LR Seimo rinkimams.

**Ona TAMOŠAITIENĖ,
TS-LKD PKTF atsakingoji sekretorė**

Naujos knygos

Aštuonios poemos apie didvyrius

metų balandžio 13 dieną Pavidaujo miške vykusiame partizanų susirinkime, kuriame dalyvavo ir keturių būrių vadai, buvo nutarta susijungti į darnesnį vienetą. Tokiu būdu gimė puikiai organizuota Jungtinė Kęstučio apygarda, apėmusi bene visą Žemaitiją. Apygardos štabo vadu išrinktas Jonas Kasparavičius-Angis, giliai suvokęs susiklosčiusią Lietuvos padėtį, demokratijos principus, kovos siekius.

1947 metų balandžio 7 dieną eigulio J.Juknos sodyboje, ant Agluonos upelio kranto, Batakių valsčiuje, žuvo apygardos vadas J.Kasperavičius-Višvydas ir jį lydėjęs adjutantas Albinas Bieliūnas-Džiugas. Prasiveržtiščekistų apsuptos sodybos buvo neįmanoma. Spėjama, kad J.Kasperavičiaus palaikai buvo užkasti Tauragės NKVD kieme.

LLKS prezidiumo tarybos nutarimu J. Kasperavičius apdovanotas (po mirties) 1-ojo laipsnio Laisvės kovotojo kryžiumi, suteikiant jam Karžygio vardą, atkūrus nepriklausomybę – Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu ir suteikias pulkininko laipsnis. J.Kasperavičiaus žūties ir buvusių gyvenamajų vietų žymi garbingi atminimo ženklių.

Antroji poema – apie Joną Žemaitį-Vytautą

Jonas Žemaitis gimė 1905 metų kovo 15 dieną Palangoje. Jono tėvas dirbo Tiškevičiaus dvaro pieninėje. Pirminasis pasaulinis karas Žemaičių šeimą nubloškė į Lenkiją. 1926 metais Jonas Žemaitis, baigęs šešias gimnazijos klasės, istojo į Kauno karos mokyklą. Ją baigęs 1929 metais kuopos vadu paskirtas į 2-ąjį artilerijos pulką, dislokuotą Kėdainiuose. Gabu ir sumanų karj Lietuvos vadovybė pasiuntė tobulintis į

Prancūzijos karo akademiją. Po dvejų metų J. Žemaitis grįžo į Lietuvą. Jam suteiktas kapitono laipsnis ir paskirtas 1-ojo artilerijos pulko vadu. 1939 metais vedė knygų rūmų darbuotoją Eleoną Valionytę.

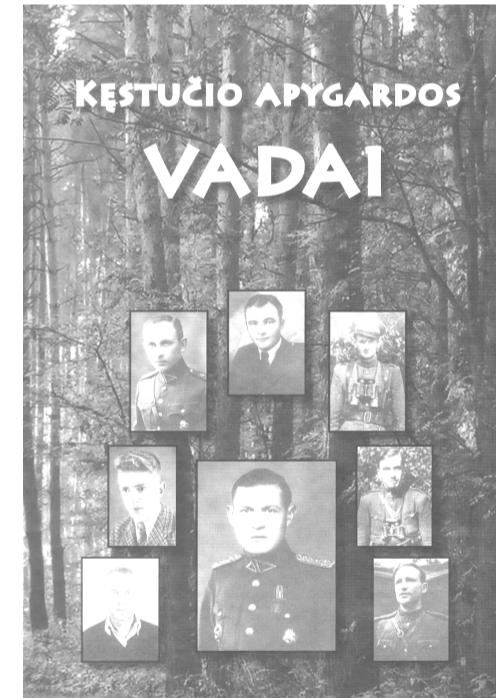
Antras pasaulinis karas J. Žemaitių užklupo Varėnos poligone. Gimus sūnui, J. Žemaitis su žmona išvyko į tėviškę – Raseinių apskritys Šiluvos valsčiaus Kiaulininkų kaimą. Išdarbinės Šiluvos žemės ūkio kooperatyvo vedėju, tuo pačiu metu ēmė vadovauti valsčiaus komitetui, su Šiluvos ir Raseinių rezistentais pradėjo leisti pogrindinius laikraščius: „I Laisvę“, „Nepriklausoma Lietuva“, organizuoti vyrus stoti į Vietinę rinktinę.

1944 metų pavasarį J. Žemaitis paskirtas Vietinės rinktinės 310-ojo bataliono vadu. Vokiečiams išformavus Vietinę rinktinę, J. Žemaitis pasitraukė į Bedančių miške įsikūrusi P.Morkūnės štabo vadovaujamą partizanų būrį ir paskirtas Žebenkštės rinktinės, veikusios Raseinių apskrityje, štabo viršininiku. Si rinktinė užmezgė ryšius su Vyriausiuoju ginkluotų pajėgų štabu.

Įkūrus Vakarų Lietuvos (Jūros) sritį, vadu išrinktas J. Žemaitis. Vėliau šias pareigas jis perdavė Aleksandriui Milaševičiui-Ruoniui, nes pats užsiėmė visos Lietuvos pogrindžio centro steigimu.

1949 metų vasario 1–22 dienomis J. Žemaitis sukvietė visų apygardų vadus, kuriems pasiūlė įkurti Lietuvos laisvės kovos sąjūdį – LLKS. J. Žemaitis išrinktas LLKS tarybos prezidiuimo pirmininku ir Vyriausiuoju ginkluotų pajėgų vadu, jam suteiktas generolo laipsnis.

Publikacijos autorius Eugenijus Ignatavičius aprašo šio žmogaus geleži-

nę valią, ižvalgumą ir tvirbybę, patekus į kagėbistų rankas. 1954 metų lapkričio 26 dieną J. Žemaičiui įvykdinta aukščiausia – mirties bausmė.

1997 metais J. Žemaitis apdovanotas (po mirties) Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu, 1998 metais suteiktas dimisijos brigados generolo laipsnis, Lietuvos karos akademijai suteiktas generolo Jono Žemaičio vardas. Atidengti paminklai, memorialinės lentos. 2009 metais LR Seimas priėmė deklaraciją, kurioje pripažino, kad nuo 1949 metų vasario 16 dienos LLKS tarybos Deklaracijos priėmimo iki mirties – 1954 metų lapkričio 26 dienos, Jonas Žemaitis buvo kovojo išėjusios prieš okupaciją Lietuvos valstybės vadovas, faktiškai vykdė Respublikos Prezidento pareigas.

(keliamas į 7 psl.)

„Sibiro Alma Mater“

Būtinas septintasis tomas

Šiaulių universitetas per dešimt metus (2005–2015) išleido šešis knygos „Sibiro Alma Mater“ tomas. Leidinio sumanytojas, sudarytojas, medžiagos rinkėjas, buvęs tremtinys Romualdas Baltutis, tremtyje praėjės kelią nuo vairystės iki aukštojo mokslo, pasiryžo surinkti daugiau duomenų, atsiminimų apie tremtinį ir kalinių pastangas, veržimasi išlikti žmonėmis, lietuviams, puoselėti viltį ir svajonę apie ateitį Lietuvoje. Taip susikaupė gausus pluoštas rašinių, kurių pagrindinė tema ir buvo nepasiduoti vergo likimui, o pasiryžimu, mokslo, kūrybos galimybėmis įtikinti save ir aplinką šviesesne ateitim. Istorija įrodė, kad ta veikla – nenugalima rezistencijos forma, kurią būtina pažinti ir vertinti šiandien, tolstant tai okupacijų epochai, mažejant jos dalyvių skaičiui, visai kartai.

Kiekviename leidinio tome, kiekviename straipsnyje ir puslapyje yra daug informacijos apie įvykius, vietoves, dalyvius. Visą leidinį sieja pagrindinė mokslo siekio tema, tačiau esama ir apskritai bendrosios tremties, reprezijų ir problematikos aprašymų, nemažai ir pasikartojimų. Toje medžiagos gausoje norint surasti kokį nors faktą,

vietovę, asmenį tenka peržiūrėti visus tomus, praktiškai kartais tai nebeįmanoma. Tuo labiau kad pora tomų yra mažo tiražo, pilno leidinio tomų rinkinio net dauguma bibliotekų neturi. Šiam leidiniui yra būtina papildoma medžiaga, mano nuomone, tai galėtų būti septintasis tomas. Jame turėtų būti išsamus įvadas, supažindinantis su bendra leidinio idėja, publikuojamos medžiagos kryptingumu. Labai svarbus asmenvardžių sąrašas, kuris, regis, būtų didžiulis. Vieni vardai yra visuose tomuose, bet yra ir tokiai, kurie vos vienintelį kartą slypi kažkuriamo iš puslapių. Reikalingas vietovardžių sąrašas. Tai ne tik miestai, miesteliai, kaimai, bet ir mažos Sibiro gilumos barakų, net vieno barako, palapinės, net jau išnykusiu pavadinimai. Pateiktini rusiški ir lietuviški įvardijimai, galimi jų variantai. Štai Irkutsko srityje, Alzamajaus rajone (šiuo metu jau ne rajonas, tik sumažėjęs miestelis), Uzkokoleikos, Vesiolos, Desiatos barakų grupės, kuriose gyveno iki šimto lietuvių šeimų. Rusiškas pavadinimas buvo „Vesioloje“, lietuvių vadino „Vesiola“. Joje buvo pradinė mokykla, kurioje mokėsi, baigė nemažai lietu-

viukų. Panašiai buvo ir su „Desiata“- „Desiatka“- „Desiatoje“, tik ten jau būta aštuonmetės mokyklos. 2014 metais ten apsilankė lietuviai, viena iš jų su tų mokyklų baigimo pažymėjimais, gyvenviečių vietas sunkiai visureigiu bepasiekė: pastatų nė ženklo, užpelkėjęs miškas, krūmai. Lietuvos, Rusijos ir Sibiro vardu neverta į sąrašą traukti, nes jie yra visuose puslapiuose. Pasinaudojant ir įvertinant leidinio pobūdį reikia patekti ir mokyklų sąrašą, kurio visuma ganėtinai įdomi. Sakysime, jau po lagerių ir tremties grįžusiesiems į Lietuvą sunku ir net neįmanoma buvo patekti į aukštąsias mokyklas, tad nemažai tokiai „prasi-kaltelii“ įstojo ir baigė Leningrado, Maskvos, Irkutsko, Tomsko ir kitas mokyklas, pasitaikydavo ne tik trukdymu, bet ir lengvatų.

Apie Lietuvą, lietuvius ir Lietuvos gyventojus 20 amžiaus okupacijų metais kaupiasi gausi literatūra, tačiau dar daugelis problemų tebelaukia tyrinėjimui ir publikacijų. Štai kad ir mokslo siekiai: šalia neabejotino teigiamumo, nors nedidele dalimi, bet jie prisdėjo ir prie didžiosios imperinės rusifikacijos vizijos: mokslo metu padažnėjo mi-

Sibiro
Alma Mater -
Post tenebras lux!

...Po tamsos – šviesa

rių santuokų, dalis jų taip ir liko Rusijos kultūros ir statybos erdvėse. Būtina tyrinėti tremtinių ekonominį įnašą į Sibiro raidą, nepamiršti dėl įvairių priežasčių ten likusių. Taigi problemų gausybę, o šiauliaiškoji „Sibiro Alma Mater“ – svarus ir ženklus žingsnis atminimo ir tų problemų iškėlimo bei sprendimo kelyje.

Vytenis RIMKUS

Vietoj žydo nušovė saviški

sie vaikai?“ Dėdienė atsakė: „Mano mergaitės“. Dėdienė berniukus buvo apvilkusi suknutėmis. Po kieklaiko mano tėvas su dėdine tuos vaikus nuvežė į sutartą vietą, kažkur prie Eišiškių.

Sankė Levinzonas ir Leibukas buvo sušaudyti. Mažasis Simukas buvo nušautas ant motinos rankų, kai ji bėgo nuo egzekutorių. Levinzonienė išliko gyva. Gyveno Vilniuje, Komjaunimo (Pylimo) gatvėje, virš gastronomo „Sakalas“, antrame aukšte.

Karo audrai praužus į Vakarus, tėvas ir brolis Boleslovas buvo areštuoti. Tėvas, be kitų išgalvotų kaltinimų, buvo kaltinamas „tarpininkavimu tarybinių žmonių žudyme su tikslu pasisavinti jų turta“ (turėjo omenyje žydus). Jį nuteisė sušaudyti ir konfiskuoti turta. Pas mus prisistatė žydų turto ieškotojai. Surašinėjo pagalves ir kitokių mantą. Radę odekolono buteliuką, šlakstę juodbruvą leitenantą, sakydami: „Odekolonas žydiškas. Cia mūsų generolas“. I tai 18-metė sesuo Aldona replikavo: „Generolai nebūna vagys“. Radę paltį lašinių kišo po skvernu. Išsers pastabą: „Lašiniai tai ne žydiški“ – atėjūnas, parodės pistoletą, pasakė: „Ką matai, tai nematyk“.

Brolis poetas Boleslovas už meilę Tėvynėi, išreikštą savo dainose, 15 metų vergavo GULAGe. Grįžęs skundėsi tardytojo žydo Levino žiaurumu.

Kas gi nutiko, kad likimo negandu po pasauli blaškomų žydų užuovėjų radusiu draugiškoje tautoje atsirado daug žiaurių žydšaudžių. To nepaminėjo nei R. Vanagaitė savo knygoje, nei televizijos diskusijų laidoje „Diagnozė – valdžia“ susirinkę politikai ir istorikai.

1940 metais sovietų okupantą Lietuvos miestuose žydai sutiko su gėlėmis. Prasidėjus raudonajam terorui –

žiauriausiais budeliais buvo žydai. Rainių miškelis, Panevėžys, Kretinga, Pravieniškės, Vilkaviškis ir daug kitų Lietuvos vietovių tapo liudininkėmis iki tol negirdėto žiaurumo: išbadytos ar išlupotos akys, į galvą įkalta vinis, gyviems lumpa oda, išpjauti liežuviai, nukapotomis plaštakomis rankos sukištros į šonuose išpjautas skyles ir kitokių protu sunkiai išsivaizduojamų kankinimų žymės. Kaune, tremiant mokytojos šeimą, demonstratyviai dalyvavo ir šaipėsi žydukas, kuriam už neišmoktą pamoką mokytoja buvo parašiusi dvejetą. Saliamonui Lukoševičiui į tarp lenteilių suspaustų rankų panages kišant adatas, į akis žiūrėjo žydas. Kai kankinys netekdavo sąmonės, išvilkę į koridorių apipildavo šaltu vandeniu, atgaivindavo ir vėl kankindavo. Tai buvo ne pavieniai atvejai, o visoje Lietuvos vykdomas žiauriausias teroras. Cia ypač pasižymėjo žydai. Apie visai nekaltų žmonių kankinimus galima patekti ilgiausią sąrašą. Apie tai raše to meto laikraščiai, buvo publikuojamos nu-kankintų nuotraukos.

Per anksti pastatytas paminklas Kaune, prie Lietūkio garažo. Dar yra gyvų liudininkų, kurie žino teisybę. Ta-

da iš Kauno kalėjimo išsivadavę kaliniai, sužinoję, kad jų kankintojai ruosiasi bėgti, nutvérę kas tvoros „štankietą“, kas lentgalį ar pagalį mušė teroristus, tarp kurių buvo ne tik žydų. Tas žydų pastangomis pastatytas paminklas – akivaizdžiausias įrodymas, kad raudonojo teroro aktyviausiai vykdymas daugiausia buvo žydai. Lietuvos net ir nedidelės tautinės mažumos: karaimai, totoriai, nesiskundė, kad juos kas skriaustų.

Pažinojau vieną žydšaudį, kuris su pasimėgavimu šaudė sugautus besi-

Aukštuosiuose Paneriuose žydus šaudė ir neužkastas duobes saugojo šalia esančio Liudvinavos kaimo bernai. Liudvinave gyvė tik lenkai. Kartą auštant rytui, kol niekas nemato, vienas iš jų išlipo į duobę pasirinkti iš sušaudytų brangenybių. Bokštelyje budėjės jo sėbras, pamatės duobėje kažkjudant, pagalvojo, kad kelias vienas išvakar sušaudytų ir truktelėjo iš kulkosvaidžio... Baigiantis karui tie bernai išvyko į Lenkiją.

Rūta Vanagaitė knygą „Mūsiškiai“ parašė turbūt atgailaudama už savo senelio nuodėmę, kuris žudikams sudarė Šiaulių žydų sąrašą. Juodindama Kauno sukilėlius, autorė rašo, kad 1941 metų birželio 23 dieną Prisikėlimo bažnyčios bokšte Trispalvę iškėlė žydšaudys Norkus. Vėliavą iškėlė moksleivis Romas Norkus, o prie IX forto dalyvavo Pranas Norkus.

Neduok Dieve, jeigu pasikartotų 1941-ųjų istorija, galbūt ir vėl atsirastų teroristų ir „žydšaudžių“, o mano buto durys žydams būtų uždarytos...

Vytautas MACIONIS

2016 m. kovo 11 d.

Aštuonios poemos apie didvyrius

(atkelta iš 5 psl.)

Trečioji poema – apie Juozą Čeponių

Juozas Čeponis-Tauragis pirmosios sovietų okupacijos metais sėkmingai išvengė bolševikinių gulagų ir visą tolimesnį savo gyvenimą paskyrė kovai už Lietuvos išsivadavimą iš okupantų jungo. Šio didvyrio gyvenimą ir kovas aprašo Antanas Pocius.

Ščepavičių šeima gyveno Raseinių apskritys Kunkojų kaime. Joje augo penki vaikai: Petras, Juozas, Jadyga, Bronė ir Elena. Jonas Ščepavičius mokėsi Raseinių gimnazijoje, pojos baigimo istojo į Kauno karomo mokyklą. Baigė pirmojo Lietuvos Prezidento A. Smetonos karomo mokyklos 13 laidą. J. Ščepavičiui suteiktas leitenanto, vėliau – kapitono laipsnis. Užpuikių tarnybą apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės medaliu.

1938 metais Lietuvai paskelbus lenkų įsakmų ultimatumą užmegztį tarptautinius savykius, kurie buvo nutrūkę lenkams okupavus Vilniaus kraštą, Lietuvos karininkai, protestuodami prieš šį agresy-

vų tarptautinį aktą, susilietuviuo pavardes. Tokiu būdu J. Ščepavičius tapo Čeponiu, Šimakauskas – Simoniu.

Pirmosios sovietų okupacijos metais J. Čeponiui pavyko su grupe karininkų ir kareivių pasitraukti iš „liaudies kariuomenės“. Apsigvenęs mamos tėviškėje Slabados kaime mokytojavo Minionių pradinėje mokykloje. Mokytojaudamas nenutraukė patriotinės veiklos, dalyvavo LLA organizacijos kūrime, išstojo į P. Plechavičiaus Vietinę rinktinę. LLA vado K. Veverskio įsakymu kapitonas J. Čeponis paskirtas Raseinių apskritys LLA kariuomenės formuočių vadu. Visos tuo metu veikusios patriotinės organizacijos siekė skatinti tautos samoningumą, priešintis vokiečių pastangoms ištrauktis Lietuvą į karą su Rusija, kaupti ginklus, mokytis jaunimą jais naudotis, leisti ir platinti pogrindinę spaudą, rengtis suomenę nepriklausomybės atkūrimo akcijoms.

Masinis raudonasis teroras, prievertinė mobilizacija į sovietų armiją skatino vyru slapstytis arba su ginklu ranko-

se pasitraukti į mišką. „Geriau žūti savo krašte, neguapti Raudonosios armijos rekrūtu“, – tokia nuomonė vyraovo visoje Lietuvoje. Ginkluotas kovos sajūdis turėjo visus reguliarajai kariuomenei būdingus požymius, dėvėjo uniformą.

Raseinių apskrityje Lau-mės, vėliau – Žebenkštis rinktinės vadu tapo kapitonas J. Čeponis-Budrys. Okupant slaptosios tarnybos išsiaiškinio, kur slepiasi partizanai. 1945 metų liepos 22 dieną gausi NKVD kariuomenė kelias žiedais apsupo partizanų stovyklą. Po keliais valandas trukusių kautynių J. Čeponio-Budrio ir J. Žemaičio-Dariaus vadovaujamos partizanų grupės išsiveržė iš apsuptyties. Ir po šio įnirtingo mūšio J. Čeponis-Budrys bei jo bendraminčiai ne-nutraukė pasipriešinimo kovos ir telkė pavienius partizanų būrius bei ryšių sistemas į vieningą visumą. Raseinių čekistai siūlė didelę premiją už J. Čeponio išdavimą. Buvo persekiojami jo artimieji ir giminės.

(bus daugiau)
Aušra ŠUOPYTĖ

Užjaučiamė

Nuoširdžiai užjaučiamė Dalią Charūnienę, mirus mylimam Tėveliui.

LPKTS Elektrėnų ir Vievio filialai

Dėl buvusios politinės kalinės, ryšininkės, rėmėjos Aldonos Mekšraitytės-Grigalevičienės mirties nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Mirus atkurtos Žemaičių apygardos vadui, pirmojo LLA Žemaičių legiono štabo nariui, politiniam kaliniui Steponui Grybauskui, nuoširdžiai užjaučiamė žmoną, sūnų ir artimuosius.

Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga

Mirus atkurtos LLKS Žemaičių apygardos vadui Steponui Grybauskui, nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Nuoširdžiai užjaučiamė tremtyje gimusį Alį Daugelę, vakuus ir visus artimuosius dėl žmonos Anelės mirties

LPKTS Rokiškio filialas

Tuskulėnų rimbies parko memorialinio komplekso konferencijų salėje (Žirmūnų g. 1F, Vilnius) iki gegužės 8 d. veikia Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejaus kilnojamoji paroda „Niekas ir nei vienas nerā užmirštis“.

Paroda lankoma nuo 10 iki 17 val.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite išsigyti LPKTS knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) bei internetu www.lpkts.lt.

Kovo 21 d. (pirmadienį) 16 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19) minėsime kovo mėnesį gimusius 1918 m. Lietuvos Nepriklausomybės Akto ir 1949 m. LLKS tarybos Deklaracijos signatarus: Adolfą Ramanauską-Vanagą (1918-03-06), Donatą Malinauską (1869-03-07), Joną Žemaitį-Vytautą (1909-03-15), Juozą Šibailą-Merainį, Dieduką (1905-03-18). Kartu paminėsime ir 1949 m. kovo 25-28 d. trėmimą „Priboj“ („Bangų mūšą“).

Organizatoriai – Kauno igulos karininkų ramovė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Kauno Politinių kalinių ir tremtinių frakcija.

Kovo 20 d. (sekmadienį) 11 val. Palangos Stasio Vainiūno meno mokyklos salėje (Maironio g. 8) įvyks LPKTS Palangos filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Registracija nuo 10.30 val. tik pateikus LPKTS Palangos filialo nario pažymėjimą. Kviečiamė aktyviai dalyvauti.

LPKTS Palangos filialo valdyba

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Ona Budreikaitė-Lapeikienė 1928–2016

Gimė Anykščių r. Troškūnų valsč. Čiuniukų k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. tėvai, sesuo ir brolis buvo ištremti į Tomsko sr. Verchne Ketskio r. Ona tuo laiku mokėsi ir gyveno Panevėžyje. Po metų buvo surasta ir ištremta į Krasnojarsko kr. Tomsko priemiestį. Vėliau buvo nuvežta prie ištremtos šeimos. Dirbo sunkius miško darbus. I Lietuvą grįžo 1958 m. Apsigyveno Viešintelių k., dirbo buhaltere. Sukūrė šeimą, užaugino dukterį Vidą. Prasidėjus Atgimimui, subūrė buvusius Viešintinius, rinko atsiminimus. Buvo aktyvi LPKTS Anykščių filialo narė.

Palaidota Viešintų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė dukterį Vidą, jos šeimą ir giminės.

LPKTS Anykščių filialas

Valerijonas Grakauskas 1929–2016

Gimė Telšių r. Besčių k. ūkininkų Mato ir Marčionės šeimoje. Augo su broliu Jonu ir seserimi Albina. Baigė Gyntenių pradinę mokyklą ir mokėsi Luokės mokykloje. Šeima ištremta į Krasnojarsko sr. Nyžnij Ingaso r. Tugašos k. Dirbo miško pramonėje, sakino medžius. 1956 m. perkelti į Peramaikos k., karto taigą ir statė gyvenamuosius namus. Susituokė su likimo drauge Julija Kulevičiute. Užaugino dukterį Genovaitę ir sūnų Stanislovą, gyveno Pribylovo k. 1967 m. su šeima grįžo į Lietuvą, apsigyveno pas anksčiau grįžusią seserį Micaicių k., išdarbino Kuršėnų medžio perdibimo įmonėje staliumi. Persikelė gyventi į Kuršėnus. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę su žmona išstojo į LPKTS Kuršėnų filialą.

Palaidotas senosiose Kuršėnų parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė vaikus, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Kuršėnų filialas

Aldona Birutė Mekšraitytė-Grigalevičienė 1927–2016

Gimė Kaune, tarnautojo šeimoje. 1946 m. perėjo į neakivaizdinį mokytojų seminarijos skyrių, pradėjo dirbtį mokytoja Kudirkos Naumiesčio vidurinėje mokykloje. Kai kurie bendraklasiai buvo tapę partizanais, su jais Aldona palaike rýšius. Už tai 1948 m. buvo suimta ir po ilgų tardymų Ypatingojo pasitarimo Maskvoje nuteista 8 m. lagerio. Kalėjo Mordovijos griežtojo režimo lageryje. 1955 m. išleista, grįžo į Lietuvą, sukūrė šeimą. Užaugino dvi dukteris ir sūnų.

Palaidota Kauno r. Jonučių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius ir liūdime kartu.

LPKTS Kauno skyrius

Skelbimai

Kovo 13 d. (sekmadienį) įvyks LPKTS Šilalės filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. 12 val. šv. Mišios Šilalės parapijos Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje. Po pamaldų – konferencija Kultūros centro mažojoje salėje (Basanavičiaus g. 12).

Maloniai kviečiamė dalyvauti.

Kovo 17 d. (ketvirtadienį) 15 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks knygos „Tremties vaikai. Antroji knyga“ pristatymas.

Dalyvaus leidinio autorius Stanislovas Abromavičius, prisiminimais dalinsis knygos herojai, bus pagerbtai paaukojusieji lėšų knygos leidybai.

Aukotojai ir knygos herojai galės atsiimti po jiems skirtą egzempliorių. Bus galima išsigyti knygų.

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1940 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Toli nuo Tėvynės

Kiaupiškių kaimelis yra Kretingos rajone, Darbėnų seniūnijoje. Anksčiau seniūnijos vadinosi valsčiais. Kiaupiškių kaimelis „išlindės“ į didžiulių miškų vidurį. Tą kaimą miškai apsiautė iš visų pusiu. Jo žemės rubežiuojasi iš ryti pusės su Plokščiais, iš šiaurės – su Medininkais, iš vakarų – su Piliakalnio ir Darbėnų žemėmis.

Nedaug gyvenamųjų sodybų yra Kiaupiškiuose. Praeityje buvo priskaičiuojama iki 10 šeimų. Ne daugiau gyvena ir dabar.

Anksčiau vienas iš stambesnių ūkininkų Kiaupiškiuose buvo Adomas Želvys su šeimyna: žmona Cholastika, keturiais sūnumis Alfonsu, Adomu, Vladu ir Vaclovu bei dukrele Valerija. Žemės turėjo 21 hektarą, miško – penkis. Jo miške po karo partizanai buvo įsirengę bunkerį. Kitas partizanų būrelis slapstėsi Nausėdų gирioje. Čia, bunkeryje, gyveno penki vyrai ir viena moteris. Tačiau enkavedistai bei stribai apsupo visą būrį ir sušaudė. Dabar toje vietoje jų kautynes mena pastatytas kryžius bei paminklinis akmuo su žuvusių partizanų vardais bei pavardėmis. Gal būtų jie prasivežę, bet nutarė ne pasiduoti ir kovoti iki paskutinio šovinio. Žmonės sakė, kad buvo didelis susišaudymas. Daug žuvo ir sovietų kareivų. Šnekėjo, kad jų „prištabeliavo“ pilną sunkvežimį.

Nausėdų gironas partizanai priklausė Kardo rinktinės būriui, kuriam vadovavo Kazys Kontrimas iš Smeltės kaimo. Tik per susišaudymą jo būryje nebuvo.

Želviai artimai bendravo su Laisvės kovotojais. Šelpė maistu, drabužiais, alyyne. Teikė ir informaciją apie kaimuose siautėjančius stribus. Už ryšių palaiykymą su partizanais ūkininkams Želviams teko paragauti Sibiro duonos.

1948 metais, kai Želvius trėmė į Sibirą, vaikų namuose nerado. Tik po kelių dienų buvo „sužvejoti“ ir vaikai, tad Sibiro „kurorte“ atsidūrė visi.

Visus tremtinius apgyvendindavo barakuose. Visi buvo įdarbinti. Tremtinius, kaip pavojingą elementą, prižiūrėjo sargyba.

Tėvas su vyresniuoju sūnumi Alfonsu dirbo prie statybų. Statė tremtiniam barakus. Vaikų neleido dykinėti, nors ir nepilnamečiai. Vieini prie lentpjūvės kasė pjovenas, kiti neše lantas ir krovė į krūvas, taigi dykai nemaitino nė vieno. Jei normos neįvykdė, buvo sumažintas ir maisto davynas. Per speigus vaikai buvo apšalę veidą, rankas bei kojų pirštus. Šaltis kartais spaudė ir iki 50 laipsnių. Tik vėliau valdžia išdavė šiltiesnius drabužius bei alyynę. Kiekvienas gavo po vatinuką, vatinės kelnes, veltinius bei pirštines, kad šiek tiek pasisaugotų nuo šalčio.

Taip ir stumė dienas vargšai tremtiniai Želviai iš mažo Kiaupiškių kaimelio. Tokių „kurortininkų“ buvo daug iš visų Lietuvos kampelių. Tremtiniai duonos ragavo ir daug vyskupų bei kunigų iš Lietuvos. „Kurorte“ pabuvojo monsinjoras Alfonsas Svarinskas, kunigas Sigitas

Trys Želvių vaikai: Vladas, Vaclovas ir Valerija

Tamkevičius, kunigas Antanas Bunkus, Adomas Alminas ir daugelis kitų. Daug mokyti žmonių buvo išstrepta: profesorių, daktarų, teisėjų, advokatų ir kitų inteligentų, kurie neprisidėjo prie „naujos“ tvarkos įvedimo.

Zmogaus kančioms Dievas yra gailetingas. Tik viltis, tikėjimas ir malda žmogui padeda įveikti visus sunkumus.

1953 metais, kai mirė Stalinas, tremtiniam pasidarė lengviau. Buvo panaikinti ir sustiprinto režimo barakai. Buvo nuimta ir ginkluota sargyba su šunimis. Peržiūrimos tremtinų bylos. Pradėta leisti tremtiniam grįžti į gimtajį

kraštą. Tik daug lietuvių liko amžinai ilėtis speiguotoje Sibiro žemėje.

Dabar Lietuvos jaunimas kasmet vasaromis važiuoja į „Misiją Sibiras“ apžiūrėti ir aptvarkyti mirusiu tautiečių kapinių, atstatyti sugriuvusius kryžius, padaryti naujas tvoreles, iš kapių naicių pašalinti šiukšles, kurios buvo susikaupusios per daugelį metų.

Ačiū Lietuvos jaunimui už šį šaunu darbą, kad neužmirštas tautiečių bei giminių atminimas.

Želviai iš Kiaupiškių, kaip ir daugelis kitų tremtinų, buvo išvežti 1948 metais. Grįžo 1956 metais visi: abu tėvai ir visi vaikai. Adomas Želvys mirė 1960 metais. Jo žmona Cholastika – 1983 metais. Vaikai išsilakstė, kas kur išmanė. Tik vyriausias sūnus Alfonsas iš žmonas pasiėmė Ireną Jokubauskaitę iš Benaičių kaimo ir apsigyveno tėvų ūkyje Kiaupiškiuose. Prispyrus nepagydomai ligai mirė 2000 metais. Šeima užaugino dvi dukteris. Dukterys ištakėjusios, gyvena Klaipėdoje. Irena viena per vasaras begyvena Kiaupiškiuose, žiemą išvažiuoja pas dukteris. Moteris sako, kad čia vasarą būna smagu. Širdį paglosto giedoriai paukšteliai. Ir žiemą, ir vasarą siūbuoja ir žaliuoja didžiulės pušys bei neaprépami eglynai.

Nors kaimas apsuptas pačiais didžiausiais miškais, gyventojų tame nei mažėja, nei daugėja, kaip ir anksčiau, gyvena dešimt ūkininkų šeimų. Miško mylėtojai neleis Kiaupiškių kaimeliui išnykti iš Lietuvos žemėlapio.

Juozas BAUŽYS
Nuotrauka iš Želvių giminės archyvo

Partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago gimimo metinių minėjimas

Kovo 4 dieną Alytuje įvyko renginiai, skirti paminėti Lietuvos partizanų vado, brigados generolo Adolfo Ramanausko-Vanago 98-ąsias gimimo metines ir pagerbti Lietuvos partizanus.

Alytaus Putini ir Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijose moksleiviams istorijos pamoką „Partizaninis karas Dzūkijoje“ vedė Varėnos rajono savivaldybės meras, istorikas Algimantas Kašėta. Jis pristatė Dainavos apygardos partizanų vadus, kovų prasmę ir reikšmę, pasakoję apie žmonių pasiryžimo ir apsisprendimo svarbą. Europos istorijoje Lietuvos partizanų kovos yra išskirtinis reiškinys, nes truko ilgai, tauta patyrė didelių nuostolių, panašiai vyko tik Vakarų Ukrainoje. Dzūkijoje pasipriešinimas prasidėjo anksčiausiai – 1944 metų ankstyvą rudenį. Būriai buvo dideli, todėl partizanai patirėdavo daug nuostolių, nes nevengdavo stoti į atviras kautynes su gausiomis priešo pajėgomis. Nuo 1946 metų vasaros pradėta tausoti Laisvės kovotojų jėgas, vyko centralizacija. Unikalus reiškinys – požeminiai bunkeriai, vadavietės. Pradėta leisti partizanų spauda, boikotuojami sovieti-

Svečiai apžiūri ekspoziciją Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos muziejuje

Dainavos apygardos partizanų memorialas kapinėse (Daugų gatvėje) prie simbolinio Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago kapo

nai rinkimai. Partizanams labiausiai pakenkė NKVD ir MVD užverbuotų šnipų ir MGB spec. grupių veikla, partizanų rėmėjų ištremimai, nes buvo prarasta parama ir žinios. Dainavos apygardoje žuvo apie du tūkstančiai partizanų. Pranešėjas taip pat teigė, kad dabartinė geopolitinė situacija įpareigoja žinoti ir įvertinti išorinės invaziros grėsmę.

Partizanas Juozas Jakavonis-Tigras papasakojo apie pirmąją pažintį su Adolfu Ramanauskui-Vanagu 1945 metais, pasidalijo išlikusiais įspūdžiais, taip pat kalbėjo apie partizanų kovą Merkinės krašte. Jaunimui linkėjo domėtis krašto istorija, tapti gerais Tėvynės gynėjais.

„Patriotinis auklėjimas labai svar-

bus, todėl džiugu, kad partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago gimimo metinėms paminėti Alytuje vyksta tokie gražūs renginiai. Tuo pat metu jaunimo širdyse tai uždega patriotiškumo ugnelę, kaip reikia mylėti savo miestą, savo šalį, savo artimuosius. Todėl linkiu, kad Jūsų išsakyti žodžiai mūsų mokinį širdyse paliktu pėdsaką, liekantį visam gyvenimui“, – sutikės svečius Alytaus miesto savivaldybėje ir įteikdamas atminimo dovanas sakė miesto vadovas Vytautas Grigaravičius. Švietimo skyriaus vedėjas Vytaulis Valūnas supažindino svečius su Alytaus miesto savivaldybės mokyklose vykdomu tautiniu, patriotiniu ir pilietiniu mokinį ugdymu, buvo rodomas dokumentinis fil-

mas „Dainavos apygardos partizanų takais 2015-09-12“.

Vėliau aplankytas Dainavos apygardos partizanų memorialas kapinėse (Daugų gatvėje) ir simbolinis Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago kapas. Po pagarbos ir susikauptimo akimirkos padėta gėlių, savo kūrybos eiles skaitė žuvusio savanorio Artūro Sakalausko motina Genovaitė Sakalauskienė, padėkos žodį tarė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė.

Svarbų minėjimą užbaigė renginys Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos mokiniai pristatė meninę kompoziciją „Diena, kai neskamba skambutis“. Svečiai lankėsi gimnazijos muziejuje.

Gintaras LUČINSKAS